

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2003. GODINU

Danas Muzej Slavonije djeluje u zgradama br. 5 i 6 na Trgu sv. Trojstva, a koristi dio zgrade nove Isusovačke gimnazije (V. Lisinskog bb), kao i bivši Franjevački samostan (Bösendorferova 2), a zamjenom stana 2003. g. dobio je i manji prostor u Ulici K. Firingera 6 u Tvrđi.

U Muzeju je prikupljeno gotovo 500.000 predmeta, a raspoređeni su u 70-tak zbirki o kojima brine 9 odjela:

1. Arheološki (pododjeli: Prapovijesna arheologija, Antička arheologija, Arheologija seobe naroda i srednjeg vijeka)
2. Numizmatički,
3. Povijesni,
4. Umjetnički obrt,
5. Etnografski,
6. Prirodoslovni,
7. Tehnički,
8. Odjel muzealnih tiskopisa (Pododjel Spomeničke tiskopisne baštine, Pododjel Zavičajne zbirke)
9. Hemeroteka

Pored ovih odjela u Muzeju djeluje Preparatorsko-restauratorska radionica, te administrativno-financijska i opća služba, koja obuhvaća ravnatelja, tajništvo, računovodstvo i pomoćno osoblje (domar, spremačice).

Novi provedbeni propisi Zakona o muzejima (Pravilnik o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja Republike Hrvatske i Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi), postavili su pred Muzej Slavonije ozbiljne zadaće i probleme (računalni način vođenja evidencija, matičnost), te su novi djelatnici i suvremena kompjutorska oprema neophodni.

Danas u Muzeju djeluje 26 stalnih djelatnika što je daleko ispod potreba i strukovnih kriterija, a prema planskim dokumentima u slijedećih nekoliko godina trebalo bi uposliti devet djelatnika, čime bi se pokrile osnovne djelatnosti Muzeja (informatičar-dokumentarist, muzejski pedagog, fotograf) i popunio nedostatak pojedinih stručnih sprema (muzejski tehničari, čistačice, bibliotekar, knjižničar, informatičar, muzejski pedagog).

Gradsko poglavarstvo, kao vlasnik većine prostora u Tvrđi, još uvijek nije ponudilo adekvatno rješenje prostornih problema Muzeja, a višegodišnji pregovori i nerazumijevanje kulminirali su upisivanjem Gradskog poglavarstva kao vlasnika zgrade broj 6, dok se Muzej Slavonije uspio uknjižiti kao vlasnik zgrade broj 5 na Trgu sv. Trojstva. Stoga je revizija već ranije prihvaćene Idejne studije obnove i razvoja Muzeja Slavonije prekinuta.

U tijeku su pregovori u kojima sudjeluje Ministarstvo kulture Republike Hrvatske kao osnivač Muzeja, no još

uvijek nema službene dokumentacije o predloženim rješenjima. Načelni je dogovor da Muzej Slavonije napusti prostor bivšeg Franjevačkog samostana i vjerojatno Isusovačku gimnaziju, a zauzvrat bi dobio nekadašnju vojnu zgradu u Ulici V. Jagića u Tvrđi (tzv. "Vega"). Zgradu bivšeg Gradskog Magistrata (Trg sv. Trojstva br. 6), Muzej bi dobio na višegodišnje razdoblje posebnim ugovorom, jer su se predstavnici Gradskog poglavarstva izjasnili da Poglavarstvo nema namjeru preuzeti ovu zgradu za svoje potrebe.

Prostori u kojima danas Muzej djeluje su već sad u potpunosti iskorišteni i fundus je ugrožen neadekvatnim deponiranjem i stalnim prilivom nove muzejske građe.

Restauracija, odnosno priprema građe za stalni postav također zahtijeva veliko i ubrzano ulaganje financijskih sredstava, jer najveći dio muzejske građe prije izlaganja zahtijeva ozbiljne restauratorske i konzervatorske zahvate.

Ministarstvo kulture u posljednjih desetak godina redovito ulaže značajna sredstva, a Muzej Slavonije iz vlastitih prihoda također najvećim dijelom ulaže u ovu djelatnost.

Kontinuirana nabavka kvalitetne i skupe opreme također predstavlja problem, a početni zamah je vrlo brzo zamro i Muzej nabavlja opremu samo iz vlastitih sredstava. Posebice treba upozoriti na nedostatak metalnih polica, sigurnosnih protupožarnih ormara i različitih metalnih ladičara.

Prijedlog programa Muzeja Slavonije za 2003. godinu vrlo opsežno je elaborirao potrebe i projekte, ali je ponovno samo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske prihvatilo najveći dio financijskog tereta za realizaciju predloženog programa.

Grad Osijek i Županija osječko-baranjska su se pojavili samo simbolično.

Ministarstvo kulture je odobrilo upošljavanje tri nova stručna djelatnika (arheolog, etnolog, muzejski tehničar), što će u mnogome doprinijeti prije svega zaštiti arheološkog i etnografskog blaga na terenu, kao i obradi građe u ovim odjelima. Iako je uposlen muzejski tehničar, potrebno je i dalje raditi na smanjivanju nesrazmjera između broja kustosa i muzejskih tehničara.

Ministarstvo kulture je prihvatilo samo dio predloženih programa od kojih treba istaknuti restauraciju (kn=300.000,00), snimanje muzejske građe (kn=20.000,00), arheološka iskopavanja (kn=80.000,00), otkupe (kn=64.500,00), izložbenu djelatnost (kn=210.000,00), Osječki zbornik br. 27 (kn=60.000,00).

U 2003. g. realizirao se dio programa, koji je planiran

u 2002. godini, kao što su Etnomuzej u selu Topolje u Baranji, izložba: Ostavština osječke slobodnozidarske lože "Budnost" i dio restauracije. Postalo je uobičajeno da se veći izložbeni projekti ne uspijevaju realizirati u planiranoj godini, a jedan od bitnih razloga je relativno kasno dobivanje ugovora o odobrenim sredstvima.

Posebice treba istaknuti neplaniranu izložbu povodom dolaska sv. Oca Ivana Pavla II. u Osijek pod nazivom "Sakralna umjetnost iz zbirke Muzeja Slavonije Osijek", koja je zbog svog obima i složenosti poremetila izvršavanje dijela programa.

Također treba istaknuti zaštitna arheološka iskopavanja na području budućeg Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, uz crkvu "Radosna vijest" - Evandeoski teološki fakultet u Osijeku, u Kneževim Vinogradima (buduća sportska dvorana) i Izložbena dvorana Waldinger u Osijeku. Nastavljena su i redovita arheološka iskopavanja koja se provode više godina u Zmajevcu i na lokalitetu "Tursko groblje" kraj Čepina.

REDOVITA DJELATNOST

DJELATNICI

Prioritet su predstavljali prije svega odjeli u kojima se nalazi ogromna količina građe koja dobrim dijelom nije obrađena (Arheološki odjel - Pododjel antičke arheologije), odnosno odjeli u kojima je stanje na terenu alarmantno (Etnografski odjel). U ove odjele je i priliv građe najveći.

Broj muzejskih tehničara je apsolutno nesrazmjern brojku kustosa, odnosno prije svega poslovima u depoima, te bi bilo dobro i u skoroj budućnosti uposliti nekoliko novih.

Nakon desetak godina ovo su prva nova radna mjesta, a u 2004. g. prioritet svakako predstavljaju informatičar-dokumentarista, bibliotekar, muzejski pedagog i spremačice.

RESTAURACIJA I ZAŠTITA MUZEJSKIH PREDMETA

U 2003. g. Ministarstvo kulture je za potrebe restauracije, kao temeljne pripreme djelatnosti za postavljanje

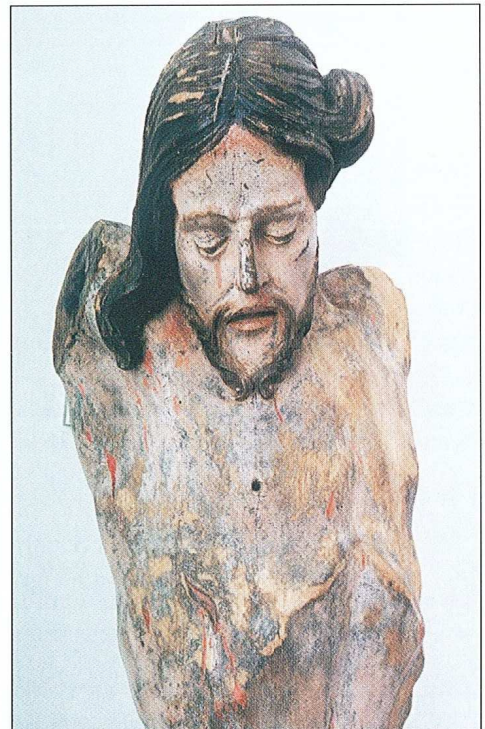
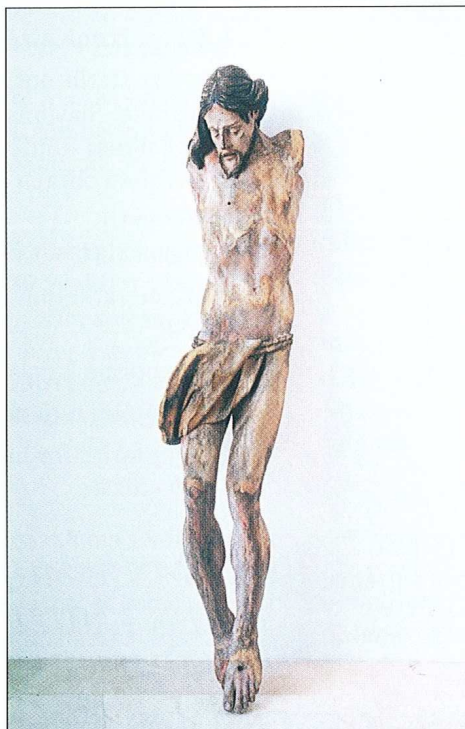
budućeg stalnog postava izdvojilo 300.000,00 kn (od Ministarstva kulture u Programu za 2003. g. zatraženo 780.000,00 kn).

ODJEL UMJETNIČKOG OBRTA

1. Slika "Slavonac s psom" Louisa Gallaita, ulje na platnu, kopija slike iz 1854. godine, čiji se original nalazi u muzeju "Ermitaž" u Sankt Peterburgu, a nabavljena je putem Veleposlanstva Republike Hrvatske u Moskvi uz financijsku potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Gradskog poglavarstva grada Osijeka i Muzeja Slavonije. Iako kopija (ekspertiza obavljena u istom muzeju, pokazuje da se radi o kvalitetnom radu, koji je nastao krajem 19. st., vrlo vjerojatno kao narudžba od vlasnika originalne slike), motiv ove slike ima povijesno značenje za Hrvatsku, jer se radi o vrlo detaljnom prikazu slavenskog (hrvatskog) krajišnika, koji pored brojne vojne opreme kraj sebe ima i psa s jasnim odlikama priznate pasmine tornjaka.

Ideja prilikom otkupa ove slike je bila da se prezentira u sklopu Zbirke oružja novog stalnog postava.

2. Korpus raspela, vrlo kvalitetan rad 18. st. u drvetu za potrebe izložbe povodom dolaska Sv. Oca Ivana Pavla II.
3. Secesijska haljina za potrebe izložbe "Secesija u Hrvatskoj" u Muzeju za umjetnost i obrt, Zagreb (restaurirao MUO).

Sl. 8 a, b Korpus raspela, vrlo kvalitetan rad, 18. st., djelomice kolorirano drvo, Snimio: M. Radić

POVIJESNI ODJEL

1. Škrinja ladarskog ceha iz 1795. godine.
2. Knjiga veduta iz 1685. godine "Campaign on the Danube, A. D. 1683." s prikazom mjesta i ratnih zbivanja prilikom borbi za oslobođenje od Turaka.

ETNOGRAFSKI ODJEL

1. Tradicijsko uređenje platnenih košulja - 25 komada.

ODJEL MUZEALNIH TISKOPISA

1. Restauracija i skidanje rukopisnih srednjovjekovnih nota na pergameni sa knjige Nova methodus medendi Hieronymi Capivaccei... Franco-furti, 1593.

Sl. 9 Notirani fragment brevijara, 15./16. st.
Snimio: M. Topić

2. Knjiga bez naslova i autora o starom zavjetu, čije su teme ilustrirane crtežima na igračkama, 17. st.

TEHNIČKI ODJEL

1. Četiri glazbene kutije - kraj 19., početak 20. st.

ARHEOLOŠKI ODJEL

ANTIČKI PODODJEL

Na restauraciju je predan izbor najvrjednijeg materijala sa arheološkog iskopavanja budućeg Poljoprivrednog fakulteta, koji se financira iz ugovorenih sredstava (Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku), kao i materijal s lokaliteta rimskog groblja u Zmajevcu (sustavno arheološko iskopavanje), a financira se iz ugovorenih sredstava s Ministarstvom kulture.

PREPARATORSKO-RESTAURATORSKA RADIONICA

Preparatorsko-restauratorska radionica najvećim je dijelom pripremala građu za izložbene projekte:

1. "Sakralna umjetnost iz zbirke Muzeja Slavonije"
2. "Grčki, grčko-kolonijalni i keltski novac Muzeja Slavonije u Osijeku"
3. "Ostavština osječke slobodnozidarske lože "Budnost" "

Na restauraciju u 2003. godini predani su slijedeći predmeti:

1. Rimske bjelokosne pločice za pisanje,
2. Skulptura Bogorodice, drvo, 18. st. (dio grupe pod Križem),
3. Dva akvarela iz 20-tih godina 19. st. s prikazom mađarskih srednjovjekovnih gradova,
4. Devet kožuha iz Etnografskog odjela,
5. Uvezi starih novina - 27 komada (Die Drau - 6 svezaka; Slavonische Presse - 5 svezaka; Esseker Lokalblatt und Landbotte, 1864. - 1 svezak; Hrvatska obrana - 10 svezaka; Narodna obrana - 5 svezaka),
6. Plakati 1847.- 1894. g. - 13 komada,
7. Osam raritetnih knjiga iz razdoblja 1522.-1774. god.,
8. Rukopisna knjiga ceha krznara, 18. st.,
9. Rukopisni turkovićev Diarium, 18. st.,
10. Najstarija inventarna knjiga Muzeja Slavonije, 19.-20. st.

SNIMANJE MUZEJSKE GRAĐE, TEREN I MUZEJSKA DOKUMENTACIJA

Snimanje muzejske građe obavlja se klasičnim fotoaparatom, digitalnim fotoaparatom i kamerama.

Sustavno se snimaju predmeti za potrebe muzejske dokumentacije, a najveći dio se prebacuje na CD s mogućnošću printanja. Dio starije fotodokumentacije se skenira i prebacuje na CD.

Velik dio fotodokumentacije odnosi se na praćenje arheoloških iskopavanja i snimanje etnografske, tehničke i prirodoslovne baštine (etnografske manifestacije, običaji, zanati, industrijska postrojenja i arhitektura, kao i predmeta ponuđenih za otkup i dr.).

Treba izdvojiti slijedeće cjeline:

- Selo Končanica - pokladna povorka,
- Osijek - maske iz Draža i Mohača,
- Dalj - narodne nošnje,
- Tvornica žigica "Drava" - objekt i tehnologija,
- Kožara (za projekt Gliptoteteke iz Zagreba: "Memorija potoka i baština - Tkalčičeve ulice"),
- DIK Đurđenovac,
- Keramička radionica Asztalos,
- Petrijevcima - žetvene svečanosti.

Pojedini odjeli već su započeli snimanje zbirki i podzbirki za potrebe muzejske dokumentacije, kao i prebacivanje starije fotodokumentacije na CD-ove.

ARHEOLOŠKA ISKOPAVANJA

PLANIRANA ARHEOLOŠKA ISKOPAVANJA

I. LOKALITET: RIMSKO GROBLJE - ZMAJEVAC

U 2003. g. Ministarstvo kulture je izdvojilo značajno manja sredstva nego prethodnih godina, pa je stoga i opseg iskopavanja bio daleko manji, ali su rezultati i nalazi bili posebno vrijedni.

Ovo izuzetno važno nalazište, kasnoantičko groblje iz 4. st. (istraživanje je započelo 1999. god.), u više od 120 grobova (850 m²) dalo je brojne nalaze, koji su u pravilu u vrlo dobrom stanju. Odmah na terenu se metodološki najsuvremenijim načinom obrađuju, čime se stvara baza podataka za buduću obradu i prezentaciju. Materijal se šalje na analizu i čišćenje (kosti, metalni predmeti, tlo, organski predmeti).

Brojni su primjerci cjelovitih staklenih i keramičkih posuda, nakita i drugih ukrasnih predmeta. Posebice se ističe grob u kojem se pored ostalih priloga nalazi i pojas od metalnih pločica s različitim figuralnim prikazima, kao i grob sa pozlaćenom fibulom vrlo rijetkog tipa.

Voditeljica ovog projekta prof. Slavica Filipović

priprema za 2005. g. izložbu s ovim materijalom, a to je i tema njenog magistarskog rada.

Ovaj lokalitet prikazan je i sudionicima XIX. Međunarodnog kongresa o rimskoj granici, koji se održavao u Pečuhu, Republika Mađarska, a čiji su sudionici posjetili Muzej Slavonije i područje Murse. Izrađen je i posebni deplijan, a prezentacija rimskog groblja obavljena je profesionalno i na suvremeni način. Tom prigodom Muzej je posjetilo preko 220 sudionika ovog Kongresa iz cijeloga svijeta.

II. LOKALITET: "TURSKO GROBLJE" - ČEPIN/OVČARA

I za ova sustavna arheološka iskopavanja, Ministarstvo kulture je u 2003. g. izdvojilo daleko manje sredstava nego ranijih godina, iako se ona provode već sedmu godinu i dala su izuzetne rezultate. Ovaj višeslojni lokalitet pored najstarijeg prapovijesnog sloja (sopotska kultura), dao je posebno značajne nalaze iz razdoblja tzv. bjelobrdske kulture (brojni grobovi s priložima, 10.-12. st.), kao i arhitekturu sakralnog objekta koja je očigledno nastala na ranijem bjelobrdskom groblju i pripada u razdoblje razvijenog, odnosno kasnog srednjeg vijeka.

Pored brojnih ulomaka kamenih arhitektonskih elemenata pronađen je i nadgrobni natpis iz 15. st. Istraživanja ovog lokaliteta bi trebalo intenzivirati i privesti kraju kako bi se zidovi mogli što prije konzervirati i zaštititi od urušavanja i devastacije. Pored nekoliko manjih stručnih priloga o ovom iskopavanju voditeljica dr. sc. Jasna Šimić uskoro će objaviti opsežniji znanstveni rad.

STRUČNA ZAŠTITNA ARHEOLOŠKA ISKOPAVANJA

Muzej Slavonije u suradnji s Ministarstvom kulture, Upravom za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Osijeku, provodi niz nadzornih arheoloških iskopavanja na zaštićenim arheološkim lokalitetima i gradskim zonama čime se prikupljanje arheološkog materijala obavlja na stručan način, a građa u Muzej dolazi obrađena i evidentirana. Nedostatak prostora u Muzeju i velike količine arheološke građe stvaraju ozbiljan problem Arheološkom odjelu Muzeja Slavonije.

Financijski efekti ovakvih poslova su vrlo dobri i zaradna sredstva su dodatni izvor za ostvarivanje onih programa, koji nisu službeno prihvaćeni, kao i za poboljšanje kvalitete prihvaćenih projekata, nabavku opreme, stručne literature, izdavačku djelatnost i sl.

Ovakva iskopavanja traju cijelu godinu, a u 2003. godini pored brojnih manjih nadzora obavljena su i slijedeća značajnija zaštitna arheološka iskopavanja:

Lokacija budućeg Poljoprivrednog fakulteta, Osijek

Ovo veliko arheološko iskopavanje je zapravo nastavak izgradnje sveučilišnog kompleksa na prostoru vojarni smještenih između Ulice kralja P. Svačića, Vukovarske, Huttlerove i Ulice cara Hadrijana, koji je započet izgradnjom Studentskog doma 2002. g. Vrlo velika površina zahvaća zapadna rubna područja rimske Murse.

Evandeoski fakultet, Osijek

Istočno rubno područje rimske Murse (Cvjetkova ulica), dosta je uništeno kasnijim izgradnjama, ali se ipak pokazalo da na ovim perifernim prostorima još uvijek postoji sačuvan kulturni sloj iz ovog razdoblja, koji se može iščitavati pažljivim i stručnim iskopavanjima (grobovi, pojedinačni nalazi).

Huttlerova ulica, Osijek

Rekonstrukcija dijela Huttlerove ulice između Vukovarske ulice i Divalentove ceste je samo zapravo skinula gornji sloj stare ceste, no ipak dovoljno duboko da se zahvati nekoliko rimskih grobova, od kojih je svakako najznačajniji onaj u kojem je pronađena raritetna bjelokosna rimska tablica za pisanje na vosku (restaurirana početkom 2004. g.).

Izložbena dvorana "Waldinger", Osijek

Proširenjem ovog izložbenog prostora na dvije susjedne prostorije otkriveni su ostaci srednjovjekovne (?), turske i barokne arhitekture, odnosno ostaci najranije faze izgradnje Franjevačkog samostana (kraj 17., početak 18. st.). Posebice su značajni brojni pojedinačni nalazi luksuznog stakla (gravirane čaše na nozi), fajanse i tzv. habanske keramike. Najveći dio ovih nalaza potječe iz velikog eliptičnog bunara i stare zidane

Sl. 10 Nalazi fajanse, kraj 17. st. - prva polovica 18. st., Osijek, Tvrdna-proširenje Izložbene dvorane "Waldinger" (arheološka iskopavanja 2003./2004. g.), Snimio: M. Topić

kanalizacije, a važnost ovog iskopavanja je u tome što je prvi puta arheološki istraženo i razdoblje povijesti Tvrdne odmah nakon oslobođenja od Turaka, jer je do sada prikupljen materijal uglavnom poticao iz kanala i iskopa prilikom postavljanja različitih instalacija u Tvrdi.

Muzej Slavonije je predložio investitorima, odnosno Gradskom poglavarstvu grada Osijeka i Ministarstvu kulture -Upravi za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Osijeku da se otkrivena arhitektura konzervira i zajedno s najvrjednijim materijalom prezentira na samom mjestu nalaza, čime bi Tvrdna i grad Osijek dobili još jedan zanimljiv muzealni, edukativni i turistički prostor.

Osnovna škola u Kneževim Vinogradima

Prije izgradnje sportske dvorane uz O. Š. u Kneževim Vinogradima arheološki istražni radovi su pokazali da se radi o prapovijesnom lokalitetu, čiji najraniji sloj pripada najstarijoj neolitskoj tzv. starčevićkoj kulturi. Pored brojnog keramičkog materijala istraženo je i nekoliko stambenih objekata, a treba istaknuti i nalaze keramičkih idola i ostataka peći za pečenje keramičkih posuda.

Rimski most

Uslijed iznimno niskog vodostaja, nakon gotovo dvadeset godina, ponovno su se pojavili ostaci rimskog mosta na Dravi u osječkom Donjem gradu. Poznato je da je prije dvadesetak godina zbog opstruiranja riječnog prometa nekoliko temelja stupova ovog mosta bližim desnoj obali minirano, a prije toga su brojni vrijedni kameni spomenici izvađeni i prebačeni u Muzej Slavonije. Ponovno se pojavio samo dio mosta uz lijevu obalu, no iako su uočeni brojni veliki i obrađeni kameni ulomci niti jedan nije imao natpis ili figuralni prikaz.

Po prvi puta je izvršeno geodetsko snimanje suvremenim metodama, a uzeti su i uzorci drvenog šipa, čija je analiza metodom C 14 već dala izuzetno zanimljive podatke.

Sl. 11 Ostaci rimskog mosta na Dravi, Snimio: M. Radić

Rimski sarkofag

Prilikom iskopa priključnog voda za plin u Frankopanskoj ulici u Osijeku (južna nekropola rimske Murse), pronađen je gotovo kompletan rimski sarkofag izrađen od mramora. Iako opljačkan i oštećen, primjer je izvrsnog klesarskog rada, a uslijed slabije kvalitete kamena uočavaju se i naknadni popravci.

*** Djelatnici Muzeja Slavonije sudjelovali su i u rekognosciranju trase budućeg koridora PC, odnosno trase autoputa Budimpešta-Ploče.

OTKUPI

Secesijski namještaj obitelji Bartolović

Ova osječka obitelj je pored ostalog bila i vlasnik Kožare, a otkupljeni namještaj pored povijesne ima izuzetnu i umjetničku vrijednost, jer se radi o kvalitetnom domaćem proizvodu (osječka radionica), koji je uz to i vrlo dobro očuvan, a vjerojatno rađen po narudžbi i posebnim nacrtima.

Slika "Slavonac s psom"

Slika je restaurirana i bit će dio budućeg stalnog postava (uz Zbirku oružja).

Štrikerski obrt "Škarica" iz Osijek

Kako je ovaj obrtnik prestao s radom, a dio asortimana proizvodio je na tradicionalan način, otkupljeni su uzorci, a radi se na donaciji ili otkupu starih strojeva.

Razno

Otkupljen je i niz predmeta za Tehnički odjel kao što su vrlo zanimljiv aparat za izradu espresso kave iz 60-tih g. 20. st., zubarska bušilica, ventilator s početka 20. st., medicinski aparat za pneumotoraks i kožni metar.

Nastavljeno je prikupljanje starih razglednica, sela i gradova Slavonije i Baranje za potrebe objavljivanja monografije 2005. g.- otkupljene 24 razglednice.

Otkupljeno je i nekoliko starijih izdanja od kojih posebice treba izdvojiti rarijtnu spomen knjigu mrtvih ("Red službe za spomen mrtvih u bogomolji izraelitičke bogoštovne občine u gor. Osieku" - uveo Nadrabin Dr. Sam. Spitzer), koju je izdala gornjogradska Židovska općina krajem 19. st. (dvojezična hrvatski-njemački; njemački-hebrejski).

Darovi

Pored prikupljanja građe na terenu i putem otkupa, darovi su također važan način prikupljanja vrijedne muzejske građe.

U 2003. g. darovani su slijedeći predmeti i cjeline:

Bakrokotlarska radionica Ivana Šebešćena iz Osijeka

Smrću poznatog osječkog obrtnika Ivana Šebešćena ugasila se njegova radionica, koja je bila poznata ne samo po proizvodnji svakodnevnih uporabnih predmeta (posude za kuhanje, lampe, kazani za rakiju, pepeljare i sl.), nego i po raznovrsnoj ponudi kvalitetnih suvenira, a gospodin Šebešćen je bio poznat i kao osoba sklona umjetničkom izražavanju, pa je izradio brojne patinirane slike-reljefe s gradskim i slavonskim motivima, te predmete umjetničkog obrta (vaze, posude i sl.).

Na sreću, gospodin Šebešćen je imao i spisateljskog dara pa je Muzej Slavonije objavio u Osječkom zborniku br. 22/23 njegov opsežan i dobro ilustriran tekst o ručnoj obradi bakra. Opisao je u drugom neobjavljenom tekstu i strojnu obradu bakra.

Zahvaljujući razumijevanju njegove kćerke dr. Zlatice Šebešćen-Jukić Muzeju Slavonije je donirana gotovo kompletna radionica s alatima, sirovinama i proizvodima ove radionice što ukupno čini gotovo 10.000 predmeta.

Sl. 12 Bakrokotlarska radionica Ivana Šebešćena iz Osijeka, Snimio: M. Radić

Na ovaj način je nastavljeno sustavno prikupljanje obrtničkog naslijeđa, a Muzej je ranije već pribavio kompletnu urarsku radionicu, frizerski salon, užarsku radionicu, fotografsku radionicu i dijelove različitih drugih radionica.

Radionica Šebešćen i njen vlasnik su se posebno isticali svojom kvalitetom i asortimanom, a treba naglasiti da je i otac Ivana Šebešćena bio

Dar gospođe Vere Gerard-Šipošić

Gospođa Gerard-Šipošić nastavila je donirati dio svoje obiteljske baštine, pa je i 2003. g. poklonila deset predmeta. Treba istaknuti medalju I. Pčelarske izložbe u Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, Vukovar 1901. g.

Rebrenice s palače Normann

Prilikom čišćenja pomoćnih prostora poznate palače

Normann, koja se nalazi na Trgu A. Starčevića br. 4 (danas zgrada Županije osječko-baranjske), Muzeju Slavonije ponudene su originalne rebrenice (žaluzine) s kraja 19. st., sa vrlo zanimljivim okovima i kvakama (na nekima sačuvani tragovi pozlate) i nekoliko lijepih primjeraka kaljevih pločica.

Najstarije sportsko društvo u Hrvatskoj, "Osječko streljačko društvo 1784.", doniralo je originalnu vitrinu i spomen stalak s fotografijama osječkog streljačkog društva s kraja 19. i početka 20. st., čime je značajno nadopunjena iznimno vrijedna i solidno sačuvana zbirka.

Ivan Bračevac poklonio je nekoliko vrlo vrijednih antičkih predmeta: dva keltska brončana novca (Skordisci), pronađena kraj Vladislavaca, rimsku vagu, uteg, šestar i privjesak. Treba naglasiti da su svi predmeti predani uz podatak o mjestu nalaza.

Pored navedenih donirani su i slijedeći predmeti:

- Klišej Gojkovićevih veduta - 2 kom.,
- Fotografije (Svirčević, Varnai) - 3 kom.,
- Pehar - pekari,
- Prapovijesni predmeti (Batina, Dalj) - S. Gradašćević,
- Novac 20. st. - 114 kom.,
- 384 kom. novca sa Carine (dio zlatnici),
- Zbirka kukaca, Poljoprivredni fakultet Osijek - 42 kom.,
- Herbar,
- Tikvica,
- Instrumenti - čvrstoća temelja u kg - 19. st.,
- Fotoaparat - 4 kom.,
- Tranzistor - 2 kom.,
- Brijači aparat . 70.- 80. godine,
- Kalkulatori - 24 kom.,
- Plakati - 14 kom.,
- Knjige - 22 kom.,
- Sitni tisak - 10 kom.,
- Memorandumi trgovine željezare (Stjepan Glavač) - 3 kom.,
- Stolna vojna zastavica,
- Svjetlomjer, 1970.god.,
- Mlin za kavu - oko 1920. god.,
- Projektor, oko 1970. god.,
- Peć iz tvornice OLT,
- Medalje - 3 kom.,
- Prirodoslovni odjel - razno, 5 kom.,
- Knjige iz 19. st., dar M. Nagy,
- Etnografski odjel - razno, 16 kom.,
- Keramika (Mursa) - dar dr. M. Gardaš,

- Čarapke, lonac,
- Suvremeni novac - 15 kom.,
- Medalja i 5 značaka tvornice LIO.

STRUČNA LITERATURA

Za potrebe nabavke stručne literature kroz programe se ne izdvajaju posebna sredstva. Iako se najveći dio stručne literature nabavlja putem zamjene (Osječki zbornik, katalozi, monografije), gotovo sva značajnija monografska izdanja, katalozi i sl. moraju se kupovati, što godišnje predstavlja značajni izdatak. Troškovi razmjene su također vrlo visoki (poštarina).

U 2003. godini u Odjel muzealnih tiskopisa primljeno je 1.100 naslova:

- Nabava 45
- Dar 313
- Obvezni primjerak 62
- Pretplata 59
- Zamjena 621,

U Odjel hemeroteke primljeno je ukupno 182 komada:

- Nabava 72
- Dar 67
- Obvezni primjerak 18
- Zamjena 25

OSTALA REDOVITA DJELATNOST

MUZEJSKA DOKUMENTACIJA

Iako su u tijeku intenzivne pripreme za prelazak na računalno vođenje muzejskih evidencija, dok se ne instalira odgovarajući program, djelatnici Muzeja su nastavili vođenje postojećih knjižnih evidencija.

U Knjigu ulaska upisano je 2.417 predmeta, a u Inventarnu knjigu upisano je 2.109, od kojih 1.083 u Numizmatičkom odjelu (noviji papirnati novac).

U Knjigu ulaska (zamjena stručne literature) upisano je 556 knjiga.

REVIZIJA GRAĐE

Revizija zbirki Muzeja Slavonije je nastavljena, a pojedini odjeli su je već gotovo dovršili posao (Odjel umjetničkog obrta, Knjižnica, Odjel hemeroteke, Arheološki odjel - Pododjel prapovijesne arheologije, Tehnički odjel, Prirodoslovni odjel, Etnografski odjel), dok pojedini

nim tek predstoji najznačajniji dio posla, jer su više-mjesečna arheološka iskopavanja sprječavala obavljanje revizije.

Tijekom 2003. g. revizija je obavljena u slijedećim zbirka i podzirkama:

Numizmatički odjel:

- Ilirski novac i stare inventarne kartice,
- Grčki i antički novac,

Arheološki odjel - Pododjel prapovijesne arheologije:

- Podzbirka bakrenih sjekira,

Povijesni odjel:

- Zbirka oružja

Etnografski odjel:

- Zbirka narodnih nošnji - dovršena revizija, što predstavlja 50 % fundusa!

Prirodoslovni odjel:

- Zbirka obada

Odjel umjetničkog obrta:

- Darovani i predmeti bez podataka (595 predmeta),
- KOMZA - Knjige inventara I, II, III (1.311 predmeta),
- Knjiga ulaska VI, VII, VIII, IX (do 1995.), kućni tekstil, metal, pribora za jelo, kućni predmeti, ambalaža - potraga za predmetima u drugim odjelima,
- Zbirka odjeće - Podzbirka šešira, izrađena kompjutorska evidencija,

IZLOŽBENA AKTIVNOST

Izložbe Muzeja Slavonije:

"SAKRALNA UMJETNOST IZ ZBIRKI MUZEJA SLAVONIJE OSIJEK"

Izložba je postavljena povodom dolaska sv. Oca Pape Ivana Pavla II. u Osijek, 07. lipnja 2003. g.

Dolazak sv. Oca Pape Ivana Pavla II. je bio, ne samo kršćanski blagdan i povijesni događaj, nego i trenutak da se ovom prigodnom izložbom podsjeti na krucijalni doprinos Katoličke crkve u stvaranju i očuvanju kulturne baštine Hrvata i njihovog identiteta.

Uz izložbu je tiskan kvalitetan katalog u boji (130 str., 306 kataloških jedinica).

Sl. 13 Izložba "Sakralna umjetnost iz zbirki Muzeja Slavonije Osijek", Snimio: M. Radić

"OSTAVŠTINA OSJEČKE SLOBODNOZIDAR-SKE LOŽE "BUDNOST"

Izložba koja je bila planirana i prihvaćena na temelju Prijedloga programa za 2002. g., radi svoje obimnosti i dodatnih istraživanja drugih izvora realizirana je u srpnju 2003. g.

Ova intrigantna tema izabrana je iz više razloga, prije svega radi velikog broja predmeta sačuvanih u fundusu Muzeja Slavonije, koji ujedno čine najveću ovakvu zbirku

Sl. 14 Izložba "Osječka slobodnozidarska loža "Budnost"", Snimio: G. M. Ivanković

u muzejima Republike Hrvatske. Istraživanjima arhivske građe (arhivi u Zagrebu, Osijeku, Budimpešti, Beogradu), došlo se do brojnih novih saznanja o osječkoj loži "Budnost" ("Vigilantia").

Više od pola stoljeća u Hrvatskoj nije postavljena niti jedna ozbiljnija izložba vezana uz temu masona, te je ovaj postav izazvao veliki interes građanstva i znanstvenih krugova.

Likovno oblikovanje postava (rekonstrukcija lože), bilo je povjereno zagrebačkom arhitekti Željku Kovačiću, koji se ranije već istaknuo s nekoliko vrlo uspješnih izložbi i stalnih postava.

Uz izložbu je tiskan izuzetno kvalitetan katalog u boji, plakat i pozivnica.

Autori izložbe i kataloga su Grgur Marko Ivanković, dipl. pov. Umjetnosti i Ante Grubišić, prof.

Gostujuće izložbe u Muzeju Slavonije:

FRANCUSKA - NJEMAČKA: POMIRBA ZA EUROPU

Izložbu koja je postavljena u prostoru Muzeja (Lapidarij rimskih kamenih spomenika), zajednički su organizirali Francusko i Njemačko veleposlanstvo, te Francuski institut u Zagrebu u suradnji s Društvom hrvatsko-francuskog prijateljstva iz Osijeka.

Izložba je otvorena u lipnju 2003. g.

Muzej Slavonije ustupio je vlastiti materijal za slijedeće izložbe:

- "Secesija u Hrvatskoj", Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb,
- "Gospa osječka-čuvarica grada", pomoć Franjevačkom samostanu u postavljanju izložbe,
- "Obrt i trgovina u Vukovaru", Gradski muzej Vukovar,
- "Izložba o Milku Cepeliću", Muzej Đakovštine Đakovo.

Muzej Slavonije ustupio je vlastiti materijal i za projekte u pripremi:

- "Ratnici na razmeđu istoka i zapada", Arheološki muzej Zagreb, suautorstvo dr. sc. Jasna Šimić,
- Projekt: "Prapovijesno obrambeno oružje u Hrvatskoj", Muzej grada Zagreba,
- "Memorija potoka-baština Tkalčičeve ulice", Gliptoteka, Zagreb,
- Projekt i izložba: "Osječka moderna", HAZU Osijek.

PROGRAMSKA DJELATNOST

MUZEJSKA OPREMA

Na žalost, kao niti prethodne godine, tako niti u 2003. g. Muzeju Slavonije nisu odobrena sredstva za nabavku muzejske opreme. Početni zamah je vrlo brzo zamro i Muzej je nabavljao opremu samo iz vlastitih sredstava.

U 2003. godini nabavljena je slijedeća oprema:

- Električni radijatori za Odjel hemeroteke i prostor u Ulici K. Firingera 6 - 11 komada,
- Fini pjeskarnik s komorom za pjeskarenje i kompresor - Preparatorska radionica,
- Dodatna mikroskopska oprema - Prirodoslovni odjel,
- Kompletan namještaj (radni stolovi, stolice) za Čitaonicu i Odjel muzealnih tiskopisa,
- Radni stolovi i stolice za nove uposlenike,
- Sitna oprema: telefon, ručni viljuškar i dr.

KOMPJUTORSKA OPREMA

Dio kompjutorske opreme je vrlo slab, odnosno zastario, te je bilo potrebno nabaviti nova računala. No, u 2003. g. Muzej nije dobio financijsku potporu za kupnju potrebnih računala traženih u Prijedlogu programa za 2003. g., iako je novi Zakon o muzejima i njegovi provedbeni propisi postavili ozbiljne zadaće, a prije svega ustroj muzejskih evidencija prema Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi, odnosno matičnu djelatnost, reviziju muzejske građe i dr.

Usljed zastarjelosti vrlo učestali su kvarovi, koji onemogućuju instaliranje novih programa.

Iz vlastitih sredstava Muzej Slavonije je kupio računalo s printerom za potrebe računovodstva.

Krajem 2003. g. Muzeju je od Ministarstva kulture dostavljeno jedno multimedijalno računalo (bez licence za programsku podršku), koje će služiti za potrebe informatičara-dokumentariste.

POSEBNI PROGRAMI

ETNO MUZEJ U SELU TOPOLJE (BARANJA)

Izrada dokumentacije

Realizacija projekta započela je u proljeće 2002. g. prema predviđenom planu evidencijom predmeta u

zbirci. Za tu je potrebu etnologinja Muzeja Slavonije prof. Vlasta Šabić izradila predmetni obrazac, koji će predstavljati osnovu Inventarne knjige, odnosno nakon popunjavanja podacima ovi će obrasci biti uvezani.

Evidencija je nastavljena 2003. g., te je snimljeno i evidentirano u predmetnim obrascima 837 inventarnih brojeva, odnosno 870 predmeta. Ukupno je do sada inventirano 1.080 predmeta, odnosno 1.047 inventarnih brojeva.

Izrađena je dvostruka fotodokumentacija evidentiranih predmeta za potrebe "Šokačke kuće" i za Muzej Slavonije u Osijeku, a u pripremi su i dvostruke Inventarne knjige, koje će biti izrađene nakon sređivanja i nadopune podataka u predmetnim obrascima. Svi su obrađeni predmeti obilježeni vinjetama s inventarnim brojem. Terenski podaci dobiveni su od kazivača, uglavnom od vlasnice većine predmeta gospođe Mande Kovačev, a dio razgovora je tonski ili audio-vizualno snimljen.

Zaštita i restauracija

Restaurirano i konzervirano je 85 predmeta i u tijeku je restauracija 63 predmeta: drveni materijal (namještaj, posoblje, sprave i alati), kao i tekstilni dijelovi nošnje.

Kupnja tradicijskog objekta i preventivna zaštita

U proljeće 2003. g. općina Draž otkupila je projektom predviđeno gospodarstvo u Ul. Republike 73 i prema zamolbi Društva prijatelja baranjskih starina "Ižip" iz Topolja, predala im ga ugovorom na korištenje.

*Mladen Radić, prof.
ravnatelj Muzeja Slavonije*